

*Јеромонах Рафаило,
ијуман манасџира Подмаине*

ВАПАЈНИ ЗОВ ОТАЦА И УЧИТЕЉА¹

Преосвећени Владико, оци, браћо и сестре!

Богу хвала да смо се и ове године сабрали. Видимо и сами да то није лако – уложити труд да бисмо изазвали промјене, па и минималне, у смислу отимања од его-магнетизма и окретања лица ка лицу ближњег.

На самом почетку, подијелио бих једно запажање са вама, да бисмо отклонили неке недоумице или евентуална незадовољства што све није било онако како је замишљено, иако то уопште није туђе монашком подвигу. Напротив, у томе се крије велики благослов, јер што је дубље засијецање воље, дубље ће и благодат ући, ако се не трзамо оним лошим покретима роптања и разних сувишних анализа, што није било онако како смо замислили. Овако је најбоље!

Имамо још један велики разлог да се смиримо, а то је јако дубоко засијецање воље и срца, у смрти нашег Архиепископа, нашега аве, општег аве. Јер, многимима је ваљао и у Митрополији и ван ње, а тек ће да ваља у благодатној комуникацији свете анамнезе, светога сјећања на све оно

¹ Запис аудио-снимка, делимично измењен и прилагођен форми текста. – *Най. џрир.*

што је говорио, што је чинио, чему нас је поучавао. Зато, Богу нашем нека је на свему – и на овим засијецањима, овим убодима – слава и хвала!

Оно што нам је била намјера јесте да подијелимо нека запажања са вама; чини ми се да је то мјера нашег времена. Тешко да ту неко неког може да поучава, мада намјера свакако постоји; Господ и намјеру цјелива, али реалност је ипак другачија. То не значи да су путеви сазнања духовних закона закрчени, напротив; постоје стазе, истина уске, али ипак постоје. Па ето, као неко ко се креће, а неријетко и главом удара у зидове, стекли смо неки опит – ипак, опит је и ударити главом у зид.

Гледајући у протеклој години снимке и слушајући сведочења о нечему што је било сакривено од нас маглом лажних информација, притиском духова злобе – а у питању су истина и жртва, које не могу да се сакрију, прије или касније ће се открити – упознали смо се са жртвом наше браће у борби за караулу Кошаре. Кад сам први пут чуо како наше сестре и омладина пјевају тим витезовима, искрен да будем, нисам уопште знао о чему се ради. Какви су то ратници? Гдје се тај дој одвијао? Ко је ту и за шта заправо гинуо? А осјетио сам у набоју пјесме да се ради о узвишеној жртви. Мало сам се заинтересовао и упознао са том чудесном причом, која се одвијала на једном микро-простору и осликавала велику жртву принијету од младих, срцем за истину отворених и готово необучених војника, које је носила нека њима непозната сила, али моћна и дејствена. И пратећи шта се све ту дешавало, много тога ме је подсјетило на ситуацију везану за савремено монаштво: мали број необучених, младих, лицем у лице са врло вјештим и многобројним непријатељима.

То ми је неодољиво пришло срцу као утјеха да и ми, овако распоређени како већ јесмо, на линијама духовног

фронта, не изгубимо наду него да се ослонимо на импULSE свог срца; да будемо искрени; да не глумимо да имамо, јер немамо; да не мислимо да можемо, јер не можемо. Али да вјерујемо да је Бог са нама, да су Свети преци, Свети оци, Свети Прохор и сви Свети на нашој страни и да се не плашимо, јер је и нама оваквима ипак могуће војевати и непријатеља изненадити.

Јутрос на Светој Литургији чули смо у Светом Јеванђељу како Господ наш Исус Христос отклања једну дилему својих ученика, везану за природне потребе народа који се сабрао око Њега. Народ је слушао Његове до тада нечувене ријечи и слутио да Он носи нешто ново, нешто другачије, свакако још увијек не знајући да има пред собом самог Сина Божијег од Оца рођеног прије свих вијекова, а у времену ради нашег обесмрћења, обожења. Кад ученици изразише потребу да се том народу обезбиди храна, те да се отпусте и оду у оближња села да је купе, Господ рече да нема потребе за тим, него да ће њихових пет хљебова и двије рибе бити сасвим довољни. Па распоредивши их у групе, даде свима да једу и пију. И заиста, било је довољно за све. Као што је говорило једно дијете, кад је упоређивало двије монахиње, од којих је једна била превише у аскетском духу, па је својом аскезом притисла потребу тог дјетета, а друга је била штедрија, па је давала. Онда оно, из те дјечије, а Богу ближе перспективе, каже: „Мати Марина је тврда, код ње с муком добијаш залагај. А код мати Пелагије има, да не могу!” Тако је и Господ наш са пет хљебова и двије рибе учинио да „има да не могу” хиљаде и хиљаде људи.

Тих пет хљебова упоредили бисмо са пет томова Добротољубља које имамо преведена на наш српски језик, а захваљујући труду – кога другог, него манастира Хиландара и хиландарског братства, које прво стоји на линији

одговорности пред Светим оцима и исихастама, пред Светим Савом; братства које нам је обезбједило да ево већ двадесет година имамо пет томова, фино преведених и укоричених. Међутим, ми за тих двадесет година уопште нисмо одреаговали онако како је требало одреаговати. Ја сам то подијелио и са оцем игуманом Методијем и са нашим Митрополитом. Неријетко је то тема наших разговора и једна, тако да кажемо, ипак плитка забринутост – немамо ми ту дубину да се забринемо, па да јаукнемо и закукамо. Али ипак увиђамо да то није баш мали проблем и да та неосјетљивост говори о неким дубљим промашајима и преварама.

Истина, пет томова је преведено. То је дјело Светог Теофана Затворника, који је мало проширио верзију Светог Пајсија Величковског, јер ту није било никаквих ограничења: Добротољубље, које су Свети Пајсије и Свети Никодим отели од заборава, било је пламен на који су могле друге свијеће да се додају. На крају крајева, Добротољубље је услован термин – ту не спадају само књиге које се заиста налазе у његових пет томова. То је једна линија која извире из апостолског учења и Божијег слова, и носи исту енергију духа. Али ми, исправите ме ако гријешим, нисмо имали озбиљну промоцију тих пет томова, који представљају велики дар Неба земљи и прејаку муницију оној малобројној војсци на линији духовног фронта. Много је јака та муниција! Само једна „хаубица” из Светог Марка Подвижника, или један „пројектил” из Светог Исихија Јерусалимског, или једна причица из бесједа аве Зосиме, довољно је да непријатеља о јаду забави. Да јесте тако, видјећемо и сами у књизи.

На славу Божију, и наш манастир био је удостојен да штампа књигу *Живои и дјело Свѣиої Пајсија Величковскої* – човјек иза *Доброїољубља*, али је тиме понео и

велику одговорност. То је врло битна књига, прва књига коју је чувена оптинска штампарија штампала, оптински првјенац. Ви вјероватно знате, а можда и не знате, да је Оптина плод са чокота Светог Пајсија Величковског, плод Филокалије. У тим врло оскудним временима, гдје су монаштво и духовни живот нагло опадали и пропадали, десио се феномен да се једно братство надовезује на филокалијски кабал! Видите сасвим уравнотежену генезу светости без прекида: од Лава, директног преемника Светог Пајсија Величковског, преко Макарија и свима нама познатог Амвросија, до последњих оптинских стараца, па и савремених подвижника Оптине Пустиње, заједно са мученицима Василијем, Трофимом и Терапонтом.

Као што се види из књиге о животу и дјелу Светог Пајсија Величковског, у Добротољубљу имамо велику силу и нећемо га оцијенити ваљано, ако не будемо разумјели Светитељев страховит подвиг – заиста страховит, јер је то била борба са силама таме, фронтална борба! Свети Пајсије је једно вријеме на Светој Гори ту борбу водио сам. Хиландарски монаси су му обезбјеђивали кору хлеба и чашу студене воде, у паузама између жестоких рунди у борби против злог заборава. Јер, као што се то дешавало и у вријеме Светог Григорија Синаита, светогорски монаси уопште нису знали за имена светитеља чија је дјела он тражио по светогорским библиотекама. Ако би тражио Исихија у манастиру Ивируну, братија би му рекла: „Ми таквога у братству немамо”, што је њему био сигнал да је братија потпуно одвојена од благодати и накачена на потпуно погрешну мрежу: мрежу многобрижности, тог узалудног труда. И пошао је у бој за истину. Кренуо је себе да закопава и себе да се одрекне – да бисмо ми данас имали „5 D мрежу” у односу на фамозну 5G мрежу!

Међутим, како рекосмо, оци, браћо и сестре, ми на Добротољубље нисмо реаговали. Није било промоције, да се обрадујемо и дочекамо, да се саберемо, чујемо и видимо о чему се ту ради, да се упознамо са жртвом Светог Пајсија, Светог Никодима Агиорита и Светог Макарија Коринтског. Да видимо како је у једном историјском тренутку дошло до озбиљне хаварије на духовном нивоу, коју су Духом Светим вођени и надахнути Свети оци отклонили, дорећи се да саберу заборављене душекорисне списе. Дирљиво је прочитати и доживјети радост Светог Пајсија, када наиђе на књигу Светог Исака Сирина у некој од келија светогорског Скита Светог Василија, гдје ушавши у келију мало да предахне, види да се сабрат те келије бави преписивањем, а пред њим стоји књига Светог Исака за коју је овај мислио да је никад више неће видјети. Само што није доживио срчани удар од радости! Па његово радовање док ради на преводу Светих и великих Варсануфија и Јована Пророка. И ту књигу имамо, ево више од тридесет година, у издању манастира Хиландара, чувено *Духовно руковођење*, такође натопљено знојем, сузама и крвљу Светог Никодима Светогорца и Светог Пајсија Величковског. А ми не реагујемо на то! То је, браћо и сестре, исто као да те неко убоде неким бодилом у ногу, руку, врат, леђа или стомак, а ти уопште не реагујеш. У лакшем случају, то говори о великој одузетости, а у тежем – о једној духовној обамрлости.

Признаћете, у ово наше вријеме, ми те Оце нисмо тражили. Шта, Добротољубље је штампано јер се ново поколење монаштва толико заузело да на свом језику има дјела Отаца и учитеља сабраних у зборнику? Неће бити тако; многи од нас не би знали ни да их наброје. Па откуда онда Добротољубље пред нама, а ми га нисмо тражили? То није плод ни моје прозбе, ни твоје јектеније, ни

нашег заједничког заузимања. На крају, то већ и вријеме потврђује – двадесет година прошло је без реакције, у смислу промоције и пажње која приличи таквом дјелу.

У овој књизи, наследник Светог Пајсија, игуман Софроније, имао је једно виђење у манастиру Њамцу. Нешто прије Јутрења, видио је једног од кнезова демонских у обличју оних официра поднебесја, са свим обиљежјима високог чина, који му је открио да је он ту откад је Свети Пајсије напустио Свету Гору. Јер, благодатни квасац којим је Свети Пајсије био заквашен и којим су почели да се развијају он и његово братство, превазилазио је оквире ондашње Свете Горе. Била је воља Божија и потреба да се они измјесте, не одричући се светогорског предања – као што ће и Свети Ромило Раванички, десна рука Светог Григорија Синаита Великог, доћи код цара Лазара, у повољнији духовни амбијент. И тај кнез демонски рече му да је шездесет хиљада демона било одвојено за Светог Пајсија и шездесет његових ученика, јер је из угла поднебесја у њима сагледана страшна опасност. То је био непомирљив рат у коме им је Свети Пајсије изазивао велике невоље, користећи муницију Светих отаца – смирено изучивши њихово дјелање и учење, које је уз неопходне адаптације предавао својим ученицима. После његове смрти, тај дух је све више јењавао и монаси су почели да се „рашивају” у духу многобрижности, дакле – виногради, гостопримнице, дјеца, школице, породице, одмаралишта... Почели су да напуштају светоотачко предање и скоро потпуно га напустили. А како је опадао дух, демони су отпуштали војску, јер није више било потребе да их буде толико. Када је то чуо, игуман Софроније упита демона: „Шта је онда разлог да ви будете ту, ако смо већ тако ослабљени? Зашто сте ту?” А он одговори: „Ту смо да се не би неко од калуђера дохватио оних

смрдљивих крпа” – како је он назвао списе Светих отаца које је Свети Пајсије преводио, па коначно сабравши их, одштампао – „да се случајно неко не дохвати тих каблова, јер хоће калуђер да помахнита! Хоће да га ухвати дух ревности, да се пробуди и направи нам изненађење.” Дакле, демони воде рачуна да се ти „каблови” не дирају, држећи монахе у изолацији расијаности.

Касније ће Добротољубље адаптирати један од прејемника предања Светог Пајсија, Свети Игњатије Брјанчанинов, а у наше вијеме отац Серафим Роуз. Многи не знају да је и Свети Герман Аљаски такође потомак предања Светог Пајсија и да је књига са којом се искрцао на амерички континент била Добротољубље. То су професионалци! Професионалац не иде да мисионари са лепезом и лајтшоу ефектима, он иде у борбу. Мора да има јаку муницију, а то је управо ово дјело, којим ће свако живјети по мјери својих моћи. А њиме итекако може да се живи!

Али, наш проблем није само Добротољубље; наша неосјетљивост се преноси и на Оце Добротољубља. Постоји један докторски рад руског игумана Петра Пигоља, ми смо га превели и штампали као књигу; насловили смо је *Исихазам као сѣање унуѣрашњеї ѣросѣора*, по једној дефиницији нашег Митрополита, јер се у књизи налази и неколико његових текстова. Али игуману Петру припада већи дио књиге, под називом „Свети Григорије Синаит и његови прејемници” – дакле у Бугарској, Србији, Русији и Румунији. Из ње сазнајемо да је Свети Ромило Раванички Синаит, и то не било какав Синаит, него десна рука великог Григорија Синаита, који је послје његове смрти преузео његову мистичну патерицу. Његове мошти налазе се, не без разлога, одмах поред моштију цара Лазара, или да кажемо: мошти цара Лазара налазе се одмах поред његових – јер је управо синаитски покрет утврдио и коначно ставио

печат на косовски завјет, који је завјет са небеским Царством. А то небеско Царство нашем Светом кнезу Лазару опитно су посвједочили „они који су већ живјели живот Будућег вијека”, по речима митрополита Венијамина које смо чули – дакле, Синаити предвођени Светим Ромилом. Нема потребе да вам говорим како се ми односимо према Светом Ромилу, колико често одлазимо на поклоњење његовим моштима, колико се сабирамо око њих. А заиста имамо око кога да се сабирамо – око Светог Григорија Горњачког, који је ктитор светогорског манастира Григоријата! Недавно сам чуо за Мојсинску Гору, тамо негдје код Крушевца, то је такође био коридор Светих исихаста. А ми имамо неке друге планове и дестинације за путовања...

Из опита малог, али постојећег – ово немојте, молим вас, доживјети као презентацију, него говоримо у славу Божију и свједочимо, јер смо ипак на то позвани: У нашем манастиру постоји један обичај, да се с времена на вријеме окупимо, сједнемо и прочитамо нешто од савремених или древних Отаца. За вријеме короне, изолације, полицијских часова и оптерећености фамозном пријетешом 5G мрежом, осјетио сам да је добро да задамо једну контру „5D мрежом” – користећи текстове из неког од томова Добротољубља. Ми то чинимо на Јутрењу послуже друге катизме и на Вечерњем богослужењу, на преласку из Вечерње у Повечерје. То не траје дуго; у питању су кратке катихезе Светог Теодора, али пуне, снажне – њих треба примати браунилом! – прави десантни напад на општежитељне монахе.

Ја искушеника томе не могу сам да научим; могу једино да га збуним својим недовршеним духовним ликом, повременим или чешћим падовима или промашајима. Али, могу да му обезбједим да свакодневно слуша и учи од најбољег игумана на свијету, Светог Теодора Студита,

на чијим су се списима васпитавали кијево-печерски калуђери. Свети Атанасије Атонски је у духовни темељ уградио његов типик и он је провјерен. Дакле, можемо и ми одатле помало да „мезимо”, што би се рекло, а да користимо и поуке других Отаца. Једна глава од Светог Калиста и Светог Игњатија Ксантопула довољна је да се на њој задржимо понекад и више од два сата. Што је врло занимљиво, томе не присуствују само наша братија, монаси; ту су и браћа која су на духовној реанимацији, као што смо и ми сами до јуче били на рехабилитацији. Да видите како дјелује! Да видите како слушају! Да видите како им то прија! И не само што им прија, него и питају: „Има ли онога још?”, „Када ћемо опет онако?” И као одговор на ову њихову потребу, учестали смо са тим сабрањима у ужем обиму, унутар братства. Али, то што нама такве поуке пријају не значи да се колико већ сутра нећемо негде погубити, али то већ говори само о нама, о нашој немарности и неодговорности.

У овом добу пантехнологије, у зони 4G и 5G мреже – „5D мрежа” је наша мрежа. Према електромагнетном, ми имамо благодатно магнетно поље које привлачи ум, срце и вољу, не снагом нашег подвига него силом и дејством Духа Светога који струји кроз те словесне каблове. И да видите како то дјелује! Имали смо неколико сабрања у зони Светог Марка Подвижника, који говори младом монаху Николају како је битно да се прије сваког другог подвига непрестано сјећа свих добротинастава Божијих: „Јел’ јасно, Николаје?” пита га Свети Марко. То је та света молитвена анамнеза, шта ти је све Бог добро урадио, пријатељу, брате, грешнице. Да се добро утврдиш у томе! Нема другог подвига, каква правила, какав подвиг! Прво ово да ми утврдиш.²

2 Свети Марко Подвижник, Добротољубље I Том, *Посланица монаху Николају*, (Света Гора Атонска: Манастир Хиландар, 1996), 342.

Видите, то говори Велики Марко Подвижник, отац Отаца, духовни ауторитет. Тиме ослобађа нашу генерацију оне грешке да уђемо у духовни простор и одмах се заваримо за нешто што уопште није наше – то јесте предањско, али ми не можемо да носимо, то нас не храни и не развија. Улазимо са духом роптања и не вјежбамо се да се утврдимо у ономе што је неопходно на самом почетку, прије сваког другог подвига, како заповиједа Свети ава Марко. А то неће бити лако, јер постоји супротно дејство стихије злог заборавља, демонско дејство које се манифестује кроз заборав. То смо и сами осјетили, и не само осјетили, него живимо у тој стварности. И онда, практична примјена: једног нашег искушеника Марка смо посебно млатили том мотком цјелебном, па му кажемо: „Зли слуге злог заборавља!” Разумијемо се, он то прихвата, па се онда и дјечачки стици. Пазите, и ја сам слуга; али на „позицији” сам, па ајде да му шутирам лопту.

И не само он, него и сви други носе по мјесец дана дејство те ињекције, те благодатне вакцине. Како то знамо? Зато што пролазе кроз ситуације у којима би другачије реаговали, да нису примили ту вакцину. Много су јачи, постојанији. Кад човјек види на колико ниском нивоу живи, шта му је све Бог дао, он се природно смирава. Па и кад се деси нека ситуација где треба да претрпи, да буде увријеђен, понижен, нагажен или прегажен – лако то носи, јер га ава Марко учи да су то добра стања за њега.

Један од наше братије је баш под дејством такве благодатне вакцине имао једно искушење. А искушење није нешто што знаш да ће те задесити, па се спремаш, наоружаваш, разрађујеш стратегију јер знаш да ће до њега доћи. Искушење је нешто што те погоди изненадно и брзо, а да ти не знаш, и што открива стање твога срца – таква је дефиниција искушења Светог Марка Подвижника.

Дакле, пливајући у атмосфери коју 5D мрежа обезбјеђује, том брату десило се ово: Тамо негдје у Радановићима, између Будве и Котора, има једна продавница бетонских жардињера. Нешто је требало да купимо за једну терасу и ту смо чекали брата са којим смо се претходно договорили телефоном. Када је дошао и изашао из аута, видјели смо да му не бјеше мило што смо монаси, али добро, има и таквих људи; на крају крајева, дошли смо да нешто тргујемо. Пришао је, чуо шта ми тражимо; ми смо чули од њега шта он нуди и тај „словни дио” се брзо завршио. Пошто смо видели да има приколицу са неким другим жардињерама које је требало ту да истовари, ми му понудисмо помоћ: „Јел’ можемо ми да Вам помогнемо?” А он ће, онако директно и надахнуто, да се обрати једном брату: „Ти да ми помогнеш?! Кома ти можеш помоћи? Погледај какве су ти руке, као у медицинске сестре!” Ето, видите шта се дешава. Али, то може да буде чак и мало ризично – јер, нисмо ми монаси у духу кротости, „образац кротости”. Него, могао је он, знате, да заврши у некој од тих жардињера... то није искључено. Међутим, ми смо били у благодатној енергији коју нам је пренио Свети Марко. Видите, тај брат нам је пришао врло надахнуто и што је занимљиво, никакав покрет гњева или мисаоних трзаја није услиједио са наше стране. Него нам је чак постао некако драг у својој искрености – али то су тајне, нека Божија давања, то није наше. И послије смо били баш задовољни; посебно брат који је био директно гађан, али и ми заједно са њим, јер смо једно братство. Није то ништа превелико, али нам је било мило да се ипак може!

Ето, дијелио сам ово и са нашим Митрополитом и са оцем игуманом Методијем, а дијелим сад и са вама: треба да се потрудимо, као она наша браћа са карауле Кошаре; да се упознамо са наслеђем, са тим убојитим, а

за нас освећујућим наслеђем које имамо у Добротољубљу. Кроз њега нас вапајно призивају наши Оци и учитељи, јер имају шта да нам пренесу, имају чему да нас науче. А циљ те науке и те умјетности јесте наше сједињење, умносрдачно, на соматском и светотајинском плану, са Оним који је наш живот – са Господом нашим Исусом Христом, Коме са Оцем и Духом нека је и од нас, оваквих какви јесмо, благодарност на овом данашњем дару и на свим даровима. А Он ће нас даривати док год смо у животу. И дај Боже да уђемо и у вјечност, у којој се то даривање протеже кроз бесконачне вијекове. Амин.